

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XL. De minoribus septemtrionalis ac Germanici oceani insulis, inter Thulen atque Germaniam sitis. item de insulis sinus Codâni, quarum incolæ Teutoni, Codani, ac Dani.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

adversus genteis lib. VI: *Constituamus, cognoscende rei causâ, templum numinis alicujus esse apud Canarias insulas; ejusdem apud ultimam Thylen; ejusdem apud Seras esse; apud fulvos Garamantas; & si qui sunt alii, quos ab sui notitiâ maria, montes, silvæ, & quadrini determinant cardines.*

De vocabulo quoque insulæ pauca uti dicam; vereor equidem uti rectè id apud Tacitum in vitâ Agricolæ, & in quibusdam Virgiliti exemplaribus, scribatur THYLE, per Y: quum omnibus pariter Græcis auctoribus, Pythæ, Straboni, Ptolemæo, Dionysio, Stephano, & aliis, sit ΘΟΥΛΗ, non ΘΥΛΗ. unde rectè apud Melam, Plinium, Juvenalem, Statium, Solinum, Claudianum, & alios etiam scriptores legitur THULE. Barbaro postea sæculo id plerique fecere Thyle; & corruptius multo, ut est apud Aethicum, Tille, 10 & Tila. Joan. Tzetzes in histor.

Αἱ Βρετανίδες νῆσοι κείνται πρὸς Θερκίαν,
 Δύο αἱ μέγισται πασῶν. πρώτη Ἰβερνία
 καὶ Ἀλβίων μετ' αὐτήν. αὐτῶν τῶν ἄλλων πρῶται.
 καὶ ἄλλαι ἣ τελευτῶντα, καλεῖσθαι Ὀρκάδες.
 καὶ Θύλη ἐστὶν αὐτῶν, ἄλλη μέγιστη νῆσος,
 εἰς Ἀπυρκτην τὴν ποντοῦ ἐγγίσει κεληιδρῆ.
 Ἐκ τούτων τῶν τελευτῶντα εἰσὶν αἱ Ἐσπερίδες.
 πρὸς μέρος τῶν Ἐσπερίων κείνται τῆς Βρετανίας.
 Τελευτῶν ἣ Διονύσιον πόλεων μόνον λέγῃ.
 Britanica insula jacent circa Thraciam,
 Due maxima omnium. prima Ibernia,
 Et Alabiorum post ipsam. ipse aliarum prima.
 Et alie triginta, vocata Orcades;
 Et Thule proxima ipsis, alia maxima insula,
 In Aparctia statum proxima, vocata.
 Ex his triginta sunt Hesperides:
 Ad partes enim vespertinas sita Britannia.
 Tres autem Dionysius urbes solum dicit.

20

CAP. XL.

30

De minoribus Septemtrionalis ac Germanici oceani insulis, inter Thulen atque Germaniam sitis. item de insulis sinus Codani, quarum incolæ TEUTONI, GODANI, CODANI, ac DANI.

THULEN superiori capite, quamvis longius ab Germaniâ distitam, tamen duas ob causas explicandam putavi: primum, quia Thulen esse nunc Norvagian cum cohærentibus terris falsò Ortelius è Procopio adseruit: tum, quia Germanici nominis regi nunc paret. In iisdem erunt causis reliquæ etiam insulæ minores, in eodem oceano, inter Thulen Germaniamque sitæ.

Plinius prædicto lib. IV, cap. XVI: *Agrippa Britannia longitudinem 1000 M. passuum esse, latitudinem 600 M. credit. eandem Hibernia latitudinem; sed longitudinem 600 M. passuum minorem. Super eam hac sita, abest brevissimo transitu à Silurum gente 200 M. passuum. Reliquarum nulla 600 M. circuitu amplior proditur. sunt autem XI Orcades, modicis inter se discretæ spatiis. VII Acmodæ, & XXX Habudes; & inter Hiberniam ac Britanniam Mona, Monapia, Ricnea, Vectis, Silumnus, Andros. infra verò Siambis, & Athanatos. & ab adverso in Germanicum mare sparse Glessaria, quas Electridas Græci recentiores appellavere, quod ibi electrum nasceretur. ultima omnium, que memorantur, Thule. In his igitur insulis ORCADES satis sunt notæ, ut quæ hodiè que supra Scotiam, Scotis atque Anglis vulgò adpellantur the iles of Orcadnay, & contractè Orcanay, & Orcnay. non longè hinc versùs occidentem sunt HÆBUDÆ, supra Scotiam & Hiberniam, infinito numero. inter Orcadas atque Norvagian sunt VII ACMODÆ, vulgò Schet land & Het land, in commune vocitatæ, numero per se V; quibus duæ sunt adjiciendæ proximæ versùs Orcadas, Fulo, & Feril. Inter has, & Thulen, Norvagianque, nullæ jam supra Britanniam reperiuntur, nisi quæ XXV amplius numero, vulgò Farre nuncupantur. has igitur GLESSARIAS sive ELECTRIDAS esse necesse est. namque & multitudo vocabulo sparse convenit; & in*

& in Germanico mari, contra Germaniam, supraque Britanniam projectæ; & proximè has sequitur *ultima Thule*. Ceterùm ἡ λευκὴ ἰθάκη adpellabatur Græcè ὄπιο Ἑλλήνους, id est, à succino, quod ibi nascatur: & ab eodem argumento *Glessariæ*; quia *glesi* Germanis erat idem quod Latinis succinum.

- At circa *Acomodas* insulas ingens à *Melâ* commissus est error, silentio nequaquam transmittendus. Verba ejus lib. III, cap. VI, hæc sunt: *Triginta sunt Orcades, angustis inter se diductæ spatiis. septem Hemodes contra Germaniam projectæ, in illo sinu, quem Codânum diximus. ex iis Codanonia, quam adhuc Teutoni tenent, ut magnitudine alias, sic fecunditate antestat.* Ab occasu & Hispaniâ ad ortum ac Scythiam, insulas oceani enarrando,
- 10 *Mela* pergit. igitur proximas ab *Orcadibus*, versùs ortum, ponit *HEMODAS*, quas easdem esse *Plinii Acomodas*, numerus simul, & situs prope *Orcadas*, nomenque, indicant; quamvis hoc paullum varians. quod discrimen levi librarii lapsu effici potuit. etenim aut *HE* in *AC* corruptum, aut *AC* in *HE*; aut denique *AE* in *AC*: uti fuerint *Plinio Aemodes*, quæ *Melæ Hemodes*. sic *Hedui* Galliæ populi dicti fuere, qui aliis *Aedui*: Græcè Ἐδῶοι, & Αἰδῶοι. sic *Hemus* Thraciæ mons, qui sæpius *Aemus*. Erravit igitur haud modicè *Mela*, in sinu *Codâno* eos collocans. In hoc tamen haud æquè falsus, quod contra Germaniam projectas dixit. quidpe si *Glessariæ* illæ rectè *Plinio* dicuntur in Germanico mari sparæ; certè multo rectius idem dici potest de *Aemodibus*; ut quæ Germaniæ, id est, *Norvagiæ* multo propiores. Verùm insulas in sinu *Codâno* sparfas, quæ
- 20 nunc in universum *Danicæ* adpellantur, describere voluit *Mela*. primùm in communi nomine erravit, *Hemodas* eas nominans: deinde in numero; sunt enim multo plures in hoc sinu, *angustis inter se diductæ spatiis*; quas ille intellexit. de his jam vera hæc subjecit: *Ex iis Codanonia, quam adhuc Teutoni tenent, ut magnitudine alias, sic fecunditate antestat.* hæc quidpe eandem nominis originem habuit, quam ipse sinus; ut mox ostendam: estque hodiè incolis *Danis Sieland*, omnium hujus sinus fecundissima; caput nunc regni, sedemque regiam sustinens *Hafniam*, vulgò *Kiæbinghaffn*. Hanc tenuisse *TEUTONOS*, testatur ipse *Mela*, cùm heic, tum suprâ lib. III, post descriptionem sinus: *In eo sunt Cimbrî, & Teutoni.* & item *Plinius* lib. IV, cap. XIV, *Cimbris* proximos faciens *Teutonos*: *Germanorum genera V. Vindili; quorum pars, Burgundiones, Varrini, Carini, Guttones, alterum*
- 30 *genus Ingevonum; quorum pars Cimbrî, Teutoni, ac Cauchorum gentes.* Libro etiam XXXVII, cap. II; *Pytheas* credidit, *Guttonibus*, Germaniæ genti, accoli æstuarium oceani, *Mentonomon* nomine, spatio stadiorum VIIICID. ab hoc dici navigatione insulam abesse *Basiliam*: illo vere fluvibus advehi; & esse concreti maris purgamentum. incolas pro ligno ad ignem uti eo; proximisque *Teutonis* vendere. *Basilæ* insulæ, id est, *Scandiaviæ* proxima est dicta insula *Sieland*, III millium passuum freto diremta. At non hanc solummodò, verùm adjacentes etiam omnes, *angustis inter se diductas spatiis*, tenuisse *Teutonos*, maximè credibile est: quarum nomina, *Fyne, Laland, Falster, Alsen, Langeland, Arve, Mæne, Amak*, & alia minores. Sic namque contermini *Cimbris* unâ cum his, vim atque injuriam oceani fugientibus, in continentem Germaniæ, atque inde in *Illyricum* Galliamque profecti sunt; ut
- 40 suprâ in *Cimbrorum* explicatione ostensum est. Magnam eos, sive majores eorum, domi fuisse gentem, magnis amplisque sedibus incolemem, ex eo perspicitur, quod in dictâ expeditione *Cimbris* numero ferè fuerint æquales.

Antiquissima igitur est gens *TEUTONORUM*; ut quos jam *Pytheas*, CCL circiter annis ante natum *Jesum*, memoravit: imò quorum expeditionis in dictas regiones multo antiquior auctor *Aristoteles*, CCCXL circiter annis ante natum *Jesum*, meminit; ut suprâ in *Cimbris* docti. Tanta scilicet est gentis hujus antiquitas, tanta armorum virtutisque bellicæ, per exteras terras, jam inde ab vetustissimis temporibus claritas. Sed & domi antea terrâ marique fuisse potenteis, ex sinus *Codâni* adpellatione colligere licet; quam is ab eorum traxit cùm nomine, tum haud dubiè imperio. Quidpe su-

50 præ, hujus operis lib. I, cap. XXVI, pluribus docui argumentis, auctorumque demonstravi testimoniis, antiquissimum veri æternique numinis, cæli ac terræ rerumque cunctarum conditoris, nomen fuisse *ТНЕУТН*. ex quo postmodum per multipliceis variarum dialectorum flexiones sunt vocabula, *Deus, Dis, Zōs, Zēs, Zlō, Zud, Δῶς, Δῆς, Δῶ, Δω*; & ex hoc porrò *Vodan*, & *Godan*: unde etiam nunc *DEI* nomen patriâ lingvâ nobis dicitur *GOÐ*. Ab illo igitur æterni Dei vocabulo *ТНЕУТН*, gens *Cimbris* contermina, dicta fuit sibi *ТНѢ ТНЕУТНОН*. quod nomen Græci postea Latiniq; scriptores suis lingvis accommodantes, formaverunt *TEUTONI*; ut perscriptum *Pythææ*, testante *Plinio* & *Melâ*, dictis locis, *Cæsari* belli Gallici comment. I, *Paterculo* lib. II.

Quidam verò id fecerunt TEUTONES; quemadmodum in Galliâ *Santoni*, ac *Turoni*, sæpius vocantur *Santones*, & *Turones*; & aliorum *Eburones* Dioni *Eburoni*. At omnium rectissimè vocabulum hujus gentis scriptum est apud Ciceronem, in orat. pro lege Maniliâ, & apud Florum lib. III, cap. III, item apud epitomatores Livii, lib. LXVI TEUTONI, per *th*; ut & apud Florum, eodem loco, regis eorum nomen *Theutobochus*; & in Fastis Romanorum THEUTONES. Aethico etiam rectè dicuntur THEOTHONI: ut illo sæculo omnia etiam reliqua vocabula à voce *Theuth* derivata, in *o* sunt formata Græcis Latinisque scriptoribus. Ceterum eadem gens ab eodem æterni Dei nomine, dialectis multiformiter variato, dicta fuit vulgò sibi THE GODANON, Latinè GODANI: unde etiam nunc patriæ mihi terræ opidum, sinui Codâno adpositum, Sarmatis dicitur *Gdânsko*. item CODANI; unde ipse finus Melæ atque Plinio *Codanus*; & insula eorum maxima Melæ *Codanonia*: quam Latini sic vocitarunt à cultoribus *Codanis*, qui sibi ipsis dicebantur THE CODANON. & apud Ptolemæum, in Scandiarum insularum maximâ, id est, in Scandinaviâ, leguntur *Δανικῶνες*: quos ego haud temerè juraverim debere esse *Kodânavas*, CODANONES. Denique eadem Teutonorum gens dicta quoque fuit THE DANON; quemadmodum ipsius supremi numinis vocabulum *Ἐθ, Δαν*. Latinis DANI. quòd nomen tandem solum inter reliqua evaluit; dicunturque in hanc usque diem Germanis *die DÄNEN*, sibi ipsis derivativo vocabulo *de DÅNSKE*, & singuli *DANMAN*, id est, *homo Danus*. Atque hinc demum summa hujus gentis veraque perspicitur antiquitas; ut qui uni, inter omnes vastissimæ illius Germaniæ genteis, se ipsos adpellaverint *the Theuthon*, & singulos, *cen Theuth*, ipsius Dei, rerum omnium conditoris nomine; quia ad hunc genus frum originemque referebant: quod de omnibus in univèrsum Germanis testatur Tacitus in libro de Germaniâ, & de Gallis Cæsar belli Gallici comment. VI.

Ceterò vocabulum DANI antiquissimi omnium, quorum monumenta existant, referunt, Procopius, rer. Gothicar. lib. II, & Jornandes, in rebus Gothicis, circa annum Christi 10 XL. post eos Eginhardus in vitâ Caroli Magni; & Helmoldus in chronico Slavorum.

Sed Jornandes, eodem loco, *Theusthes* quoque habet populos: quorum vocabulum equidem haud dubito, quin sit corruptum à THEUTHES. hoc autem Gallicâ dialecto sic formatum ille habuit pro THEUTHEN; quemadmodum etiam nunc omnium rerum vocabula in plurali numero Galli, Hispani, atque Britanni formant in *s*. Nec mirandum est, eandem gentem duobus vocabulis *Danos* & *Theuthes*, ceu duæ fuerint diversæ gentes, retulisse Jornandem. sic quidpe eidem duo sunt vocabula *Svetthans* & *Svetthidi*: quæ tamen una sola fuit gens *Sveonum*, sive *Svedorum*. Multo imperitior Germaniæ Ptolemæus, qui *μετὰ τὸ Ἐφροδύων ἢ Σηθων*, id est, inter Svardones, & nescio quos Svevos, medio situ inter Albim, Chalufum ac Svevum, collocat *τὸ πρῶτον*: item inter Saxonas & eosdem Svevos *τὸ πρῶτον*: qui quales fuerint, vel an umquam fuerint, planè ego juxtâ cum ignorantissimis ignoro. Danicas autem insulas communi in univèrsum nomine adpellat *Scandias*, numero treis. nam quartam, omnium maximam, Plinii esse *Scandinaviam*, Jornandis verò ac Procopii *Scanziâ*, suprâ demonstravi. Jornandis tam *Theuthes*, quàm *Dani*, in Scanzia ponuntur insulâ. an satis rectè suâ tum ætate, equidem haud parum dubito. siquidem *Herulos* atque *Rugos Rannos*que falsò ibidem collocatos, jam antea probavi. Eginhardi verba hæc sunt: *Hunc sinum Codânum multe circumsidunt nationes. Dani siquidem, & Sveones, & quos Nortmannos vocamus, septemtrionale litus, & omnes in eo insulas tenent: at litus australe Sclavi, & Aisti, & alia diversa incolunt nationes*. Verum ex his etiam, quamvis Danorum fuisse suprâ dictas insulas, certum sit; tamen incertum est, utrùm aliquid eadem gens in Scandinaviâ Caroli Magni tempore tenuerit, nec nè. Potuit tamen jam tum parteis illic tenuisse, quas hodièque incolit, vulgaribus vocabulis *Halland*, *Scaane*, *Bleking*. Cimbrorum quoque peninsulam, & gentem in eâ Jutarum, quando imperio suo subjecerint, ego ignoro: fabulosus quidpe Saxonis Grammatici historiis credere piger. Haud omnino tamen vanum apud hunc auctorem est, quòd deum *Othinum* in Daniâ fuisse memorat lib. I, ac VI, id enim, sive ex antiquis Danorum carminibus, quod annalium genus apud eos, quemadmodum apud reliquos Germanos, fuit, sive ex aliis quibusdam monumentis habuerit, totum eò spectat, quòd à supremi numinis adpellationibus, *Theuth*, *Godan*, *Codan*, *Dan*, gens nominata fuit *Theuthoni*, *Godani*, *Codani*, *Dani*. nam *Othin*, sive *Othen*, Danorum eundem fuisse *Godan* deum, suprâ lib. I, cap. XXVI, docui. Ceterum *Ἀλονίας*, *ALOCIAS* treis insulas habet Ptole-

Ptolemæus ad occidentale Cimbrici promontorii latus. quo situ quum nullæ sint insulæ, eas illum voluisse credo, quæ ab oriente dicto promontorio obiacent, vulgaribus vocabulis *Lesso*, *Rom*, *Anholt*. Ac sanè, si extrema Cimbricæ peninsulæ, nimirum à Ptolemæo in orientem deducta inclinataque, ad verum situm reducas; dictas modò insulas Ptolemæi esse *Alocias*, liquidò adparebit.

- Atque hæc est OCEANI SEPTEMTRIONALIS, quatenus is Germaniæ ab septemtrionibus fuit terminus, in parteis ac nomina, item insularum in eo sitarum, vera descriptio. quam quum tam apertam tamque claram vetustissimi, etiam ante Herodotum, scriptores Græci prodiderint; miror equidem ego eorum nostri sæculi hominum stupiditatem, qui hæc nota illis fuisse omnino negant; latiusque multo nunc patere Germaniam, quàm olim adfirmant: unum scilicet, ut in reliquis omnibus, Ptolemæum, principem, si diis placet, geographorum, in descriptione Germaniæ probantes. qui tamen ipse, non modò de Germaniæ, sed de Sarmatiæ etiam, adeoque de omnis Scythiæ septemtrionalibus partibus, quæ veteres tradidère verissima, aut ignoravit, aut certè non credidit. esse tamen in Sarmatiâ Scythiâque ultrà etiam terras, ipse fatetur; sed *ἀγνώστους, incognitas*. Nos sanè Tacito, Plinio, Melæ, Timæo, Pythææ, Philemoni, Xenophonti Lampfaceno, aliisque antiquissimis auctoribus credere malumus; quum haud falsâ, sed uti nunc frequentissimis navigationibus peregrinationibusque illic visuntur, de *immensis insularum* (quæ tamen sunt peninsulæ) *spatiis*, de *Sevone monte ingenti*, de *mari concreto*, sive *congelato*; de *insulis in eo Oonum, Hippopodum, & Panotiorum*, quamquàm fabulosis cultoribus, de aliis insulis *Glessariis, Hemodibus, & ultimâ Thule*; item de *Codâno sinu immani*, de *Teutonibus*, de *Guttonibus*, de *succino*, sive *electro*, quod in horum conterminorumque Aestiorum litoribus legebatur, ut infra latius patebit, & alia haud perinde obscure tradiderunt: quæ omnia verissima esse, nostrum sæculum satis superque comperit habet. Quapropter haud injuriâ etiam culpandus est Strabo, qui sæpissimè Pythæam *ὡς αὐτὰρ ἡ δὲ δέσσειον*, seu *virum mendacissimum* reprehendit super his regionibus septemtrionalibus, superque insulâ Thule, quasi ea nulla foret: quum ipse Strabo, in quibus Pythæam erroris sive mendacii arguit, quàm fœdissimè plerumque corrigendo nugetur; ut latius alibi docebitur. Lib. I, ait Pythæam tradidisse, se & Britanniam & Thulen insulam *καὶ πᾶσαν τὴν περὶ τοὺς αὐτοὺς τῆς Εὐρώπης, ὅτι τὰ δειρῶν ἕως τῶν αἰθῶν*, quidquid Europa regionum est ad oceanum, à Gadibus ad Tanaim usque peragrasse. quæ omnia ementium eum coarguit; simulque hanc rationem addit: *ἦσθ' οὐδ' ὁ Πτολεμαῖος ἀπιστῶν καὶ ἀπὸ τῶν, πῶς ἰδιώτη ἀθρόω, καὶ πένητι, πῶς τὰς διὰ τὴν ἡμᾶς πλωτῶν καὶ πορθῶν ἦνοιτο*. id est: Polybius id quoque incredibile ait esse, privatam hominem, eumque pauperem, tantum spatii mari terrâque obisse. Pythææ statum, item utrùm privatim is, an verò publico Massiliensium missu tantum iter instituerit, satis Polybius sciverit, nesciveritne, haud equidem disputaverim. at Pythæam tamen aut ipsum plagam hanc septemtrionalem peragrasse, licet nec Polybius, neque Strabo ei crediderint, aut sanè ab aliis certis idoneisque auctoribus habuisse, quæ scripto prodidit, nostri sæculi experientia jam dudum comprobavit. Neque verò, si quædam illi de Tanai, de mari super Thulen, de distantia inter Galliam & Britanniam, & alia quæsi minùs vera retulit; ea fidem omnem ei in reliquis derogare debebant. nam alia ex his, quia à Polybio ac Strabone (ut aliàs in notis ad hunc auctorem ostendam) non satis intelligebantur, falsi speciem habebant: alia verò corrupta à librariis esse poterant: in quibusdam cognoscendis non minùs tunc Pythæas, quàm nostro ævo Paullus Venetus in Tataria; alii in aliarum regionum rebus tradendis, errare potuit: quum non omnia suis oculis perspexisset, sed multa auribus aliorum relatu accepisset. An non eos, qui superiori sæculo primi Americam ingressi terras ejus descriperunt, multa fabulosa nobis tradidisse posterior meliorque detexit cognitio? Patrum etiam nostrorum vel avorum memoriâ non omnia tam clarè exacteque in septemtrione noscebantur, quàm nos explorata habemus. Verùm multo nos majorem de Germaniæ septemtrionalis antiquitate gratiam debemus Pythææ, referenti haud perinde falsa; quàm Straboni, qui eas prorsus ignorari regiones tradidit lib. VII, his verbis: *τῶν ἡ Γερμανίων, ὡς εἶπον, οἱ μὲν περὶ σάρκην παρῆκεσι τῶν ἠκεαῶν. γνοῖσιν τὰ ἡ, ὅτι τῶν ἐκβολῶν ἔρως λαβόντες τὴν ἀρχὴν, μέχρι ἔρως ἡ Αἰθῶν. τὰ τῶν δὲ εἰσι γνοῖσιν τῶν Σέρμοις τὰ καὶ κίμβροι. πᾶ ἡ πῶς ἔρως ἡ Αἰθῶν πᾶ πῶς τῶν ἠκεαῶν πᾶ πῶς ἡμῶν ἔστιν. εἴπε δὲ τῶν περὶ τῶν ἔδνας ἰσθμὸν τὸν ἑρῶς πλὴν τῶν περὶ τῶν πῶς πᾶ πῶς τῶν ἠκεαῶν, πᾶ μέχρι ἔρως ἡ Αἰθῶν τῆς Κασσίας θαλάσσης. εἴθ' οἱ ῥωμαῖοι περὶ τῶν πῶς εἰς τὴν περὶ τῶν ἡ Αἰθῶν. ὡς δὲ αὐτὰς ἔδει πᾶ τῶν περὶ τῶν ἠκεαῶν ἔδνας. τί δὲ εἰ πῶς ἡ Γερμανίας, καὶ τῶν ἀλλῶν τῶν ἔδνας, εἴπε πᾶ πῶς ἡ Αἰθῶν*

ἢ λέγειν, ὡς οἱ πολλοὶ ὑπονοῶσιν, εἴτ' ἄλλας μετὰ τὴν ἠΐδιον, ἢ Γάλλους, ἢ Ρώμους, ἢ ἄλλας, τῶν
 ἀμαζόνων, ἢ μάλλον εἰπείν. Ἐπὶ εἰ μὲν τὸ ἕκαστον παρῆκεσι τῶν ἡμετέρων, ἐστὶ πὶ ἀείκην,
 ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ ἄλλης αἰτίας, ἢ καὶ τῶν αἰθέρων ἀλλοθι δὲ μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἐν ἡμῶν
 Γερμανῶν ἰδρυμένων. Τῆτο δ' ἔστι ἀγνόημα καὶ πᾶσι τῶν ἄλλων τῶν ἐφεξῆς περιγραφῶν ἐστὶν. Ἐπὶ γὰρ οὗτο
 βασιλείας, ἐπὶ οὗτο Σαυρομάτας, καὶ ἀπλῶς οὗτο ἕκαστον Πόντου οἰκιστῶν ἰσχυρῶν. ἐπὶ ὅπῃ ἀπὶ χασί
 δ' Ἀτλαντικῆς θαλάσσης, ἐπὶ εἰ συνάπτεται ἐν αὐτῇ. Διὰ δὲ τῶν ἀγνοῶν τῶν πᾶσι τῶν, οἱ τὰ Ρῆνια
 ὄρη καὶ οὗτο Ἰπερορείας μορφοῦντες, λόγῳ ἠξίωται. καὶ ἂν Πυθίας ὁ Μασσαλιώτης καταψύσειτο
 ποιῶν τῆς παρωικαῖν ὄρη, περὶ ἡμῶν χερσῶν τῆ πᾶσι τὰ ἐξῆς καὶ μαθηματικὰ ἰστορία.
 Hoc est: Germanorum, ut dixi, qui sunt septemtrionales, juxta litus oceani porrigitur, no-
 scuntur ab Rheni ostiis usque ad Albim: inque his notissimi Sigambri & Cimbri. Quae autem
 trans Albim sunt ad oceanum, nobis prorsus sunt ignota. nam neque priorum quemquam com-
 pertum habemus litus istud praeternavigasse in orientem versus, ad Cassii maris usque fauceis:
 neque ultra Albim sita Romani adiverunt: nec terrestri quidem itinere quisquam illa perlustra-
 vit. Quid autem sit ultra Germanos, & alios his conterminos, sive ii sunt Bastarne, ut plerique
 putant, sive alii interjecti, sive Iazyges, sive Roxolani, sive alii in plaustris degentes, non facile
 dixerim. neque an tota illa in ora oceani aliqua sit portio, qua vel ob frigus, vel alia de causa, ha-
 bitari nequeat: item, an aliud genus mortalium orientalibus Germanis & oceano sit interjectum.
 Eadem ignorantio est reliquorum ad septemtriones vergentium. neque enim scimus, Bastarne, &
 Sauromate, & in universum qui supra Pontum habitant, quanto spatio absint ab Atlantico mari,
 aut an eò usque pertingant. Atque ignorantia horum locorum factum est, uti audirentur, qui
 Rhiphae juxta ac Hyperboreos commentum sunt: taliaque de ora oceani mendacia traderet Pytheas
 Massiliensis; praescriptione usus narrationis verum caelestium, & mathematicarum. O admira-
 bilem astrologum mathematicumque Pytheam! si ex siderum inspectione cognoscere
 potuit, esse in septemtrione Guttones, esse insulam immensae magnitudi-
 nis Baltiam, quod nomen etiam nunc in supra dicto freto manet; esse in ea insula in-
 gentem montem Sevonem, esse immanem sinum Codanum, esse Thulen insulam, esse
 & alia, quae supra explicavi. Verum satis se ignarum harum regionum ostendit Strabo,
 dum etiam in iis, quae propiora & cognita esse ait, maximèque erant, haud modicè errat.
 Danubii fontem tradit esse propè Bojohæmum: Luppianam amnem in eandem partem
 cum Amisiam fluere: Hermundurorum partem trans Albim incolere; Cimbros verò cis
 Albim: à Rheni ostiis conspici Britanniam: Menapios utrumque ostia ejus annis acco-
 lere: Sigambros etiam oceani litora tenere. quae omnia quam falsissima esse, satis abun-
 dèque hæcenus patuit. Hæc igitur, ac talia cum judicio erant legenda; ne temerè er-
 rores ejus contra nudam lucidamque veritatem tueri adgrederemur. Magnus in primis
 auctor, & quem ego principem omnium geographorum meritò judicandum censeo,
 unus tamen omnia scire haud potuit: dein gravissimi scriptoris Polybii magna eum se-
 duxit auctoritas. cujus hæc sunt verba, lib. III: τὸ μετὰ Ταναΐδος καὶ Νάρβωνος, εἰς τὰς
 ἀρκτὺς ἀνήκον, ἀγνοῶσιν ἡμῖν ἕως τῆς νῦν ἐστίν, ἐὰν μὴ πᾶσι τῶν πολλῶν γεγραμμένων ἰστορησῶν οὗτο
 δ' ἠξίωται πᾶσι τῶν, ἢ γεωγραφίας, ἀγνοῶν, καὶ μύθῳ Διαιτητῶν νομισέον. id est: Quidquid
 inter Tanaim & Narbonem ad septemtriones vergit, hæcenus nobis est ignotum: nisi quid post-
 hac curiosa investigatione de eo tractu didicerimus. Qui de his locis aliter loquuntur, aut scri-
 bunt; pro imperitiis, & fabularum concinnatoribus sunt habendi. Hæc ita bonâ fide Poly-
 bii: quâ in quantum deceptus sit Strabo, satis supra patuit.

CAP. XLI.

De SCANDINAVIÆ sive SCANDIÆ peninsula incolis, SVEONIBUS,
 HELLEVIONIBUS, SCANIIS, GUTIS, LAPPIONIBUS,
 SCRITOFINNIS, MARCHIOFINNIS, & SITO-
 NIBUS, sive NORTMANNIS.

TEUONIBUS igitur contermina fuit immensa illa peninsula SCANDINA-
 VIA, sive SCANDIA. quæ postquam satis clarè supra explicata est, populi
 nunc quoque eam incolentes dicantur.

Auctor noster, in lib. de Germaniâ, post memoratos in citeriori maris Sve-
 vici litore Rugios ac Lemovios; Svonum hinc, inquit, civitates, ipso in oceano, præter viros
 armaque, classibus valent. & mox: Est apud illos & opibus honos: eoque unus imperitat; nullis
 jam exceptionibus, non precario jure parandi. nec arma, ut apud ceteros Germanos, in promiscuo;

sed